

การศึกษาแนวทางการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร
คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นางสาวปวีณา จันทนพิมพ์
นักวิชาการศึกษา
งานบริการการศึกษา คณะเกษตรศาสตร์

คำนำ

การศึกษาแนวทางการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตรคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เล่มนี้ ผู้จัดทำได้รวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามความคิดเห็น ซึ่งมีรายละเอียดในการสอบถามไปยังผู้ดำเนินการจัดทำทางด้านหลักสูตร เพื่อศึกษาถึงความต้องการในการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตรของคณะเกษตรศาสตร์ และเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้จัดทำหลักสูตรทุกท่าน เพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานทางด้านหลักสูตรให้เป็นในทิศทางเดียวกัน ทำให้ปฏิบัติงานได้สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ช่วยลดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานทางด้านหลักสูตร ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นไปตามเป้าหมายของ ฝ่ายวิชาการคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ต่อไป

นางสาวปวีณา จันทนพิมพ์
นักวิชาการศึกษา
คณะเกษตรศาสตร์

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา	2
1.4 คำนียามศัพท์	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 เอกสารและการทบทวนวรรณกรรม	
2.1 ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร	4
2.2 องค์ประกอบของหลักสูตร	6
2.3 โครงสร้างของหลักสูตร	7
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการ	
3.1 รูปแบบการศึกษา	11
3.2 กลุ่มเป้าหมาย	11
3.3 ขั้นตอนการศึกษา	11
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ	11
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษา	11
บทที่ 4 ผลการศึกษาและอภิปรายผล	
4.1 การนำเสนอข้อมูลทั่วไป	13
4.2 ผลการศึกษาแบบเชิงพรรณนา	13
4.3 อภิปรายผลโดยรวม	20
บทที่ 5 สรุปผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการดำเนินงาน	21
5.2 ข้อเสนอแนะ	21
อ้างอิง	22
ภาคผนวก	23
ประวัติผู้จัดทำ	55

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ปัจจุบันคือสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สพอว.) สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ให้ทุกมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย ซึ่งคณะเศรษฐศาสตร์ได้มีหลักสูตรที่เปิดสอนภายใต้คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น คือ ระดับปริญญาตรี 4 หลักสูตร ระดับปริญญาโท 11 หลักสูตร ระดับปริญญาเอก 9 หลักสูตร รวมทั้งสิ้น 24 หลักสูตร ซึ่งหลักสูตรได้จัดทำการเรียนการสอนมาเป็นระยะเวลาพอสมควร โดยไม่ได้มีการปรับปรุงเพื่อให้เกิดความทันสมัยและเป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต เมื่อสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สพอว.) ได้ให้มหาวิทยาลัย มีการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปตามระยะเวลาของการปรับปรุงหลักสูตร คือ ให้มีการปรับปรุงหลักสูตรในทุกๆ 5 ปี หากหลักสูตรไม่ถึงระยะเวลาในรอบ 5 ปี สามารถปรับปรุงหลักสูตรได้

คณะเศรษฐศาสตร์ได้ดำเนินการจัดทำปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการบริหารเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558 เพื่อให้ทุกหลักสูตรที่เปิดสอนภายใต้คณะเศรษฐศาสตร์ เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร เป็นหลักสูตรตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต และตอบสนองต่อผู้เรียนให้มากที่สุด และเป็นหลักสูตรเปิดสอนที่มีความทันสมัยกับปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งในการจัดทำปรับปรุงหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตรของคณะเศรษฐศาสตร์ ในรอบระยะเวลา 5 ปี นั้น ปัญหาที่สำคัญ คือ ระยะเวลาของการปรับปรุงหลักสูตร เนื่องจากมีขั้นตอนที่สำคัญหลายขั้นตอน ตลอดจนมีกฎเกณฑ์ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องหลายประการ รวมทั้งคณาจารย์จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาหลักสูตรจึงทำให้เป็นอุปสรรคที่สำคัญที่อาจจะทำให้ไม่สามารถพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรให้ทันตามระยะเวลาได้ และมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหลักสูตรไปมาก ทั้งการปิดหลักสูตร การเปลี่ยนแปลงชื่อหลักสูตร การเปิดหลักสูตรใหม่ ซึ่งทางสาขาวิชาที่ดำเนินการจัดทำหลักสูตรนั้นเล็งเห็นถึงการปรับปรุงหลักสูตรให้มีการพัฒนาไปในทิศทางที่ตอบสนองความต้องการตลาดของประเทศไทย ซึ่งในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรคณะเศรษฐศาสตร์นั้น พบว่าการจัดทำหลักสูตรทุกหลักสูตร ยังไม่มีคู่มือในการนำไปดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร ที่ชัดเจน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งทำให้การดำเนินการหลักสูตรยังไม่เป็นแนวปฏิบัติที่เดียวกัน

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตรคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานทางด้านหลักสูตร ทั้งคณาจารย์ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านนี้ ของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านหลักสูตร และเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร และเพื่อให้การปรับปรุงหลักสูตรคณะเศรษฐศาสตร์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตร
- 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ด้านเนื้อหา

- 1) ศึกษาข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาในการทำงานเกี่ยวกับหลักสูตร และหน้าที่รับผิดชอบในหลักสูตร
- 2) ความคิดเห็นต่อการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร เช่น การเข้าถึงข้อมูลการจัดทำหลักสูตรปรับปรุง
- 3) แนวทางการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร เช่น ความต้องการคู่มือการจัดทำหลักสูตรปรับปรุง ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงง่าย เข้าใจง่าย ใช้งานง่าย และมีขั้นตอนที่ชัดเจน
- 4) ข้อเสนอแนะ

1.3.2 ด้านเวลา

รวบรวมข้อมูล เดือน เมษายน - พฤษภาคม 2563

1.4 คำนิยามศัพท์

ความหมาย และคำย่อต่างๆ ที่เขียนไว้ในคู่มือเล่มนี้ เพื่อเป็นการเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ศึกษา และผู้อ่าน ดังนี้

อว.	หมายถึง	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
สปอว.	หมายถึง	สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิจัยและนวัตกรรม
สกอ.	หมายถึง	สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา
มหาวิทยาลัย	หมายถึง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
เกณฑ์มาตรฐาน	หมายถึง	เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2558 - เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2558 - เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2558
คณะ	หมายถึง	คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้รับผิดชอบหลักสูตร	หมายถึง	ภาควิชาหรือสาขาวิชาหรือคณะที่รับผิดชอบการเสนอขออนุมัติหลักสูตร ในกรณีที่เป็นหลักสูตรสาขาวิชาร่วม

		ระหว่างคณะให้คณะกรรมการร่างหลักสูตรเป็นผู้รับผิดชอบหลักสูตร
หลักสูตรใหม่	หมายถึง	หลักสูตรที่เปิดสอนใหม่และเป็นหลักสูตรที่ได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ สกอ. ให้ความเห็นชอบแล้ว
หลักสูตรปรับปรุง	หมายถึง	หลักสูตรที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการแล้วแต่ประสงค์จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระหรือรายละเอียดต่างๆ ให้เหมาะสมแบ่งเป็นหลักสูตรปรับปรุงมาก และหลักสูตรปรับปรุงเล็กน้อย
เอกสารรายละเอียดหลักสูตร	หมายถึง	เอกสารหลักสูตรที่แสดงหัวข้อและเนื้อหารายละเอียดของหลักสูตรตามที่ สกอ. กำหนด
ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก	หมายถึง	ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่เสนอแต่งตั้งโดยมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อพิจารณาหลักสูตร
เจ้าหน้าที่	หมายถึง	เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานทางด้านหลักสูตรคณะเกษตรศาสตร์
CHECO	หมายถึง	ระบบการบันทึกข้อมูลข้อมูลหลักสูตรเพื่อเสนอ สกอ. พิจารณา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานทางด้านหลักสูตร ปฏิบัติงานตามขั้นตอน และเป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนด พร้อมทั้งเป็นการปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกัน และสามารถนำไปปรับใช้ในกระบวนการดำเนินการจัดทำหลักสูตรของตนเอง

2) เพื่อเป็นคู่มือสำหรับผู้ที่สามารถปฏิบัติงานทดแทนกันได้ในขณะที่ผู้รับผิดชอบไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ หรือผู้ที่เริ่มปฏิบัติงานทางด้านงานหลักสูตรคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

3) เพื่อเป็นแนวทางและการปฏิบัติงานของผู้เขียนในอนาคต เพื่อเป็นการปฏิบัติงานและในการปรับปรุง พัฒนางานทางด้านหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและการทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาแนวทางการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตรคณะเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาประกอบ เพื่อเป็นแนวทางใน การศึกษา 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

- 2.1 ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร
- 2.2 องค์ประกอบของหลักสูตร
- 2.3 โครงสร้างของหลักสูตร
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร

2.1.1 ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตรมีนักการศึกษาให้ความหมายของคำว่า “หลักสูตร” แตกต่างกันไป ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่าหลักสูตร (Curriculum) มีรากศัพท์จากภาษาลาตินว่า “race - course” หมายถึง เส้นทางที่ไขว้แข่งขัน เนื่องมาจากเป้าหมายของหลักสูตรที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแห่งอนาคต และในปัจจุบัน ความหมายของหลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ทางการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชา กลุ่มวิชา เนื้อหาสาระ รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

Taba Hilda (1962) กล่าวว่าหลักสูตร หมายถึงเอกสารที่จัดทำขึ้น เพื่อระบุเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมหรือประสบการณ์เรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้นในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายใหม่ที่วางไว้

Oliva Peter (1992) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนงานหรือโครงการในการจัดประสบการณ์ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียน โดยแผนงานต่างๆ จะระบุเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ระบุไว้ มีขอบเขตกว้างขวาง หลากหลาย ดังนั้น หลักสูตรเป็นได้ทั้งหน่วยการเรียน รายวิชา หรือ หัวข้อย่อยในรายวิชา ทั้งนี้แผนงานหรือโครงการดังกล่าว อาจจัดขึ้นได้ทั้งในและนอกชั้นเรียน ภายใต้การบริหารและดำเนินงานของสถานศึกษา

สุเทพ อ่วมเจริญ (2557) ได้สรุปนิยามหลักสูตรไว้ว่า จากการศึกษา นิยาม “หลักสูตร” สรุปได้ว่า “หลักสูตร (Curriculum)” หมายถึง ศาสตร์ที่เรียนรู้เพื่อนำไปกำหนดวิถีทางที่นำไปสู่การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งจัดกลุ่มได้เป็น 5 กลุ่มดังนี้

- 1) หลักสูตรเป็นผลผลิตในรูปแบบ เอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือมัลติมีเดีย เป็นต้น

2) หลักสูตรเป็นโปรแกรมการศึกษา โดยปกติเขียนในรูปแบบหลักสูตรรายวิชา การจัดลำดับของมาตรฐานในการเรียนรู้ตามหลักสูตร

3) หลักสูตรเป็นความตั้งใจเพื่อการเรียนรู้ จะบอกจุดหมาย เนื้อหาสาระ มโนทัศน์ หลักการทั่วไป และผลการเรียนรู้

4) หลักสูตรเป็นประสบการณ์ของผู้เรียน มีกิจกรรม ทั้งที่มีการวางแผนและไม่ได้วางแผนไว้

5) หลักสูตรแฝง ไม่ได้เป็นหลักสูตรโดยตรง แต่จะเป็นสิ่งใดหรืออะไรก็ตาม ที่ผู้เรียนเรียนรู้ที่ ไม่ได้วางแผนไว้ หรือถึงแม้จะไม่ได้เป็นความคาดหวังไว้ แต่เป็นไปได้

2.1.2 ความสำคัญของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้แสดงทัศนะและความคิดเห็นที่เกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรมีความสำคัญอย่างไรต่อการจัดการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อการกำหนดมาตรฐานและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนในแต่ละวัยแต่ละระดับ การศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะมีผลกระทบต่อผู้เรียนว่าควรเรียนรู้ สาระการเรียนรู้อะไร มีเนื้อหาสาระมากน้อยเพียงใด จากการศึกษาเอกสารพบว่า มีผู้ที่กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้โดยสรุป ดังนี้

สันต์ ธรรมบำรุง (2527) สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ 9 ประการ คือ

1) หลักสูตร เป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง

2) หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ

3) หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล หรือเป็นธรรมนูญในการจัดการศึกษา เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม

4) หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับต่างๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐแก่สถานศึกษาอีกด้วย

5) หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวกและควบคุม ดูแลติดตามให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย

6) หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

7) หลักสูตรจะกำหนดและลักษณะรูปร่างของสังคมในอนาคตได้ว่า จะเป็นไปในรูปใด

8) หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลังซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล

9) หลักสูตรจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงย่อมได้กำลังที่มีประสิทธิภาพสูง

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา 3 ระดับ คือ

- 1) ระดับประเทศเป็นการชี้ให้เห็นถึงแนวทางการจัดการศึกษาโดยภาพและเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นแนวโน้มสังคมกับการจัดการศึกษาในอนาคต
- 2) ระดับสถานศึกษา ซึ่งนับได้ว่าหลักสูตรเป็นหัวใจและจุดเด่นของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้น ๆ
- 3) ระดับห้องเรียนซึ่งมีความสำคัญต่อการนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อจัดการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียนโดยตรง โดยมีรายละเอียดและเอกสารประกอบที่กำหนดแนวทางว่าจะสอนใคร เรื่องใด เพื่ออะไร

2.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์เพราะองค์ประกอบเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ในด้านการจัดการเรียนรู้การบริหารหลักสูตรการวัดและประเมินผล การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรดังต่อไปนี้

Beauchamp George (1975) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ประการ

- 1) เนื้อหา
- 2) จุดมุ่งหมาย
- 3) การนำหลักสูตรไปใช้
- 4) การประเมินผล

Tyler Ralph (1950) ได้เสนอข้อคิดเห็นไว้ 4 ประการในการจัดทำหลักสูตรดังนี้

- 1) ความมุ่งหมายทางการศึกษาที่สถาบันต้องการให้บรรลุมีอะไรบ้าง
- 2) เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมาย จะต้องจัดประสบการณ์อะไรบ้าง
- 3) ประสบการณ์ที่กำหนดไว้สามารถจัดให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
- 4) ทราบได้อย่างไรว่าบรรลุความประสงค์แล้ว

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2551) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบของหลักสูตรไว้ว่า ต้องประกอบด้วย

- 1) จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ
- 2) เนื้อหาสาระและประสบการณ์เรียนรู้
- 3) การประเมินผล

ดังนั้นจึงสามารถสรุปองค์ประกอบของหลักสูตร ได้ดังนี้

สุเทพ อ่วมเจริญ (2557) การพัฒนาหลักสูตร: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ศิลปากร.

1) **การวางแผนหลักสูตร (Curriculum planning)** เป็นการใช้พื้นฐานแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ อย่างแรกต้องทราบจุดมุ่งหมายการศึกษาที่โรงเรียนต้องแสวงหา มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่มุ่งเน้นความรู้ ผู้เรียนและสังคมอาจเพิ่มเติมด้านสาขาวิชาและด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อนำไปวางแผนหลักสูตร

2) **การออกแบบหลักสูตร (Curriculum design)** การออกแบบหลักสูตร คือการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยการนำจุดมุ่งหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมาจัดทำกรอบการปฏิบัติ ซึ่งหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนาตามกระบวนการของหลักสูตร

3) **การจัดหลักสูตร (Curriculum organization)** เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยต้องพิจารณาว่าตรงตามแผนที่ได้วางไว้หรือไม่ และสอดคล้องกับคำถามที่ 3 ของไทเลอร์ ที่ได้กล่าวว่า จัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างไรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการบริหาร การนิเทศ และการจัดการเรียนรู้

4) **การประเมินหลักสูตร (Curriculum evaluation)** กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตร รวมถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรนั้นในอนาคต

2.3 โครงสร้างของหลักสูตร

2.3.1 ระดับปริญญาตรี

ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรได้นิยามโครงสร้างของหลักสูตรระดับปริญญาตรีไว้ดังนี้ โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิต ของแต่ละหมวดวิชา ดังประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2558

1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง หมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้มีความรอบรู้ อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลกสถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไป ในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษาและกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

2) หมวดวิชาเฉพาะ หมายถึง วิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐานวิชาชีพและวิชาชีพที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติงานได้

3) หมวดวิชาเลือกเสรี หมายถึง วิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาใด ๆ ในหลักสูตรระดับปริญญาตรี

2.3.2 ระดับบัณฑิตศึกษา

ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรได้นิยามโครงสร้างของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาไว้ดังนี้ โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยระดับปริญญาโท ปริญญาเอก ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558

1. ปริญญาโท ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 แผน คือแผน ก เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ ดังนี้

แบบ ก 1 ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมหรือทำกิจกรรมทางวิชาการอื่นเพิ่มขึ้นก็ได้โดยไม่นับหน่วยกิต แต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด

แบบ ก 2 ทำวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

แผน ข เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการศึกษางานรายวิชา โดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์แต่ต้องมีการค้นคว้าอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และไม่เกิน 6 หน่วยกิต

2. ปริญญาเอก แบ่งการศึกษาเป็น 2 แบบ โดยเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูง คือ

แบบ 1 เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมหรือทำกิจกรรมทางวิชาการอื่นเพิ่มขึ้นก็ได้โดยไม่นับหน่วยกิต แต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด ดังนี้

แบบ 1.1 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาโท จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

แบบ 1.2 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรี จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต ทั้งนี้ วิทยานิพนธ์ตามแบบ 1.1 และแบบ 1.2 จะต้องมีมาตรฐานและคุณภาพเดียวกัน

แบบ 2 เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพสูงและก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ และศึกษางานรายวิชาเพิ่มเติม ดังนี้

แบบ 2.1 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาโท จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

แบบ 2.2 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรี จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต ทั้งนี้ วิทยานิพนธ์ตามแบบ 2.1 และแบบ 2.2 จะต้องมีมาตรฐานและคุณภาพเดียวกัน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 (2561) ได้วิจัย แนวทางการพัฒนาหลักสูตรต่อเนื่องเชื่อมโยงการศึกษาขั้นพื้นฐานกับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13

รายงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักสูตรต่อเนื่องเชื่อมโยงการศึกษาขั้นพื้นฐานกับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรต่อเนื่องเชื่อมโยงการศึกษาขั้นพื้นฐานกับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดไว้ด้วย ประกอบด้วย ผู้บริหาร/ผู้แทน ได้แก่ ผู้อำนวยการ/คณบดี จำนวน 1 คน ผู้ร่วมจัดทำหลักสูตร ได้แก่ คณะกรรมการ จำนวน 2 คน ผู้จัดทำหลักสูตร ได้แก่ ฝ่ายเลขานุการ จำนวน 1 คน ผู้ใช้หลักสูตร ได้แก่ ครู/อาจารย์ จำนวน 1 คน ผู้เรียนเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำนวน 3 คน และวิทยาลัยเทคนิคเขมราฐ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 28 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านหลักสูตร

ทุกหลักสูตรได้มีการพัฒนาหลักสูตรโดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) โครงสร้างของหลักสูตร 5) กิจกรรมการเรียนการสอน 6) การวัดและประเมินผลและ 7) ลักษณะความเชื่อมโยงของหลักสูตร โดยในแต่ละองค์ประกอบได้มีการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เช่น การนำข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาสภาพและความต้องการของผู้เรียนและชุมชนรวมถึงการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นข้อมูลในการร่างองค์ประกอบของหลักสูตรทุกองค์ประกอบผ่านการทดลองใช้และหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรก่อนนำไปใช้จริง

2. ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

2.1 ทุกหลักสูตรได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรคัดเลือกและจัดเนื้อหา ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ออกแบบการวัดและประเมินผลผ่านกระบวนการจัดทำหลักสูตรโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งนี้วิชาการศึกษา ศึกษาพิเศษ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยและตัวแทนจากชุมชน

2.2 ทุกหลักสูตรได้มีการนำหลักสูตรไปใช้โดยการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร มีการวางแผนบุคลากรและจัดสรรงบประมาณ เพื่อการขับเคลื่อนหลักสูตร การบริหารหลักสูตรและประเมินหลักสูตร โดยเน้นการมีส่วนร่วมและสอดคล้องกับการดำเนินการภายใต้โครงการส่งเสริมเวทีและประชาคม

เพื่อการจัดทำรูปแบบและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรต่อเนื่องเชื่อมโยงการศึกษาขั้นพื้นฐานกับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา

2.3 ด้านเงื่อนไขความสำเร็จของหลักสูตรทุกหลักสูตรได้มีการดำเนินการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการฝึกปฏิบัติจริง รวมถึงสิทธิประโยชน์ของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ในประเด็นการเข้าศึกษาต่อ และเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเชื่อมโยงในการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ลูกขวัญ อินทร์คล้าย และคณะ (2560) ได้วิจัย แนวทางการพัฒนากระบวนการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพหลักสูตรในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 2) ศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรและข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ 1) แบบบันทึกข้อมูล 2) แบบสอบถาม 3) ประเด็นคำถามหลักในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาแบบลงข้อสรุปผลการวิจัยพบว่า

1. ปีการศึกษา 2555-2560 มหาวิทยาลัยเปิดสอนรวม 62 หลักสูตร มีอาจารย์ประจำหลักสูตรครบจำนวนตามเกณฑ์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษามีหน่วยกิตระหว่าง 36-48 หน่วยกิต หลักสูตรปริญญาตรี มีหน่วยกิตระหว่าง 81-167 หน่วยกิต สกอ.รับทราบหลักสูตรระหว่าง 54-1,080 วัน และส่วนใหญ่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษา ไม่ผ่าน 5 หลักสูตร

2. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเมื่อพิจารณาตามหลักการพัฒนาหลักสูตรของทาบ่า 7 ชั้น ในภาพรวมและรายชั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยชั้นที่ 7 “การกำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมิน” มีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติสูงที่สุดและชั้นที่ 1 “การวินิจฉัยความต้องการ” มีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด

3. แนวทางการพัฒนากระบวนการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ด้านการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรแก่อาจารย์ประจำหลักสูตร มีคู่มือที่ชัดเจน มีกลไกในการกำกับติดตาม จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอเหมาะสม ด้านการดำเนินการ ควรพัฒนาหลักสูตรตามหลักการของทาบ่า 7 ชั้น โดยเน้นการพัฒนาในประเด็นที่มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุดของแต่ละชั้นโดยเฉพาะชั้นการวินิจฉัยความต้องการ ควรใช้กระบวนการวิจัยที่มีคุณภาพ ให้ครอบคลุมทั่วถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการ

3.1 รูปแบบการศึกษา

การศึกษาแนวทางการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตรคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ดำเนินการศึกษาจากคณาจารย์ประจำหลักสูตร โดยใช้การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ออนไลน์ (Google Forms) แบ่งคำถามออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปความคิดเห็นต่อการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตรแนวทางการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร และข้อเสนอแนะ ใช้คำนวณจากระบบ โปรแกรม Excel โดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

3.2 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา คือ อาจารย์คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ปฏิบัติงานในปี การศึกษา 2563

3.3 ขั้นตอนการศึกษา

1. ออกแบบสอบถามตามหัวข้อเรื่องที่ต้องการศึกษาข้อมูล
2. ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามในระบบ Google forms
3. ขอความอนุเคราะห์ คณาจารย์คณะเกษตรศาสตร์ ตอบแบบสอบถามโดยระบุระยะเวลาในการ จัดเก็บข้อมูลในการตอบแบบสอบถามชัดเจน
4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์
5. สรุปผลการศึกษาข้อมูล

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ

การศึกษาข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Google forms)

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ใช้ Excel ในการวิเคราะห์ข้อมูล และระบบการตั้งค่าคำนวณ ผลของ ระบบ Google forms ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของอาจารย์คณะเกษตรศาสตร์ โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร และความ ต้องการการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร โดยใช้วิธีการให้ค่าคะแนนมาตราประมาณค่า (Rating scale) ดังนี้

มากที่สุด	ให้ค่าคะแนน	=	5
มาก	ให้ค่าคะแนน	=	4
ปานกลาง	ให้ค่าคะแนน	=	3
น้อย	ให้ค่าคะแนน	=	2
น้อยที่สุด	ให้ค่าคะแนน	=	1

การแปลผลคะแนน พิจารณาระดับความคิดเห็น และระดับความต้องการ โดยใช้การแบ่งระดับแบบอิงเกณฑ์ หาค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1 - 5 คะแนน และแบ่งค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ โดยคำนวณช่วงคะแนนพิสัย จากสูตร ดังต่อไปนี้ (บุญใจ ศรีสถิตยัณราภรณ์, 2545)

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{5}$$

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{5 - 1}{5}$$

$$\text{ช่วงคะแนน} = 0.80$$

ซึ่งสามารถแปลความหมายระดับคะแนนค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อเสนอแนะ การบรรยายและอธิบายต่าง ๆ การวิเคราะห์ต้องอาศัยหมวดหมู่ให้เหตุผลแก่ความหมายของเนื้อหาที่ได้จากแบบสอบถามและเรียงเรียงเป็นผลการศึกษาร่วมเพื่อประกอบการอธิบายผลการศึกษา

บทที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

4.1 การนำเสนอข้อมูลทั่วไป

การรายงานผลการศึกษา เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร คณะ
เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 42 ราย

4.2 ผลการศึกษาแบบเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาที่มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของคณาจารย์ที่เป็นผู้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร คณะเกษตรศาสตร์
ดังแสดงในตารางที่ 1 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไป

1) เพศ พบว่า คณาจารย์ที่เป็นผู้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร เพศชายคิดเป็นร้อยละ 33.3
และเพศหญิงร้อยละ 66.7

2) อายุ พบว่า คณาจารย์มีอายุเฉลี่ย 40.5 ปี สูงสุด 58 ปี และต่ำสุด 32 ปี โดยคณาจารย์ที่มี
อายุไม่เกิน 40 ปี มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.5 รองลงมาคือ 41-50 ปี และอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ
33.3 และ 7.1 ตามลำดับ

3) ระยะเวลาในการทำงานเกี่ยวกับหลักสูตร พบว่าระยะเวลาในการทำงานเกี่ยวกับหลักสูตร
ส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 3-5 ปี และมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.6 รองลงมาคือ 6-10 ปี และ 1-2 ปี คิดเป็น
ร้อยละ 23.8 และ 19.0 ตามลำดับ

4) หน้าที่รับผิดชอบในหลักสูตร พบว่า คณาจารย์ส่วนใหญ่มีหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบ
หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 81.0 รองลงมาคือ อาจารย์ประจำหลักสูตร ร้อยละ 69.0 และอาจารย์ผู้สอน
คณะกรรมการบริหารหลักสูตรคิดเป็นร้อยละ 64.3 และ 40.5 ตามลำดับ

โดยภาพรวมแสดงให้เห็นว่าคณาจารย์ที่เป็นผู้ดำเนินการการปรับปรุงหลักสูตรคณะเกษตรศาสตร์
ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 40.5 ปี ระยะเวลาในการทำงานเกี่ยวกับหลักสูตรอยู่ในช่วง 3-5 ปี และ
มากกว่า 10 ปี มีหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลเบื้องต้น	จำนวน (n=42)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	14	33.3
หญิง	28	66.7
2. อายุ		
ไม่เกิน 40 ปี	25	59.5
41 - 50 ปี	14	33.3
51 ปีขึ้นไป	3	7.2
3. ระยะเวลาในการทำงานเกี่ยวกับหลักสูตร		
1 - 2 ปี	8	19.0
3 - 5 ปี	12	28.6
6 - 10 ปี	10	23.8
มากกว่า 10 ปี	12	28.6
4. หน้าที่รับผิดชอบในหลักสูตร¹		
อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร	34	81.0
อาจารย์ประจำหลักสูตร	29	69.0
อาจารย์ผู้สอน	27	64.3
คณะกรรมการบริหารหลักสูตร	17	40.5

¹ตอบได้หลายคำตอบ

2. ความคิดเห็นต่อการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร

ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร ของคณาจารย์คณะเกษตรศาสตร์ พบว่ามีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตรระดับมากในทุกประเด็น คือ มีเอกสารข้อมูลการจัดทำหลักสูตรปรับปรุงอย่างเพียงพอ มีข้อมูลการปรับปรุงหลักสูตรนำเฉพาะส่วนที่ใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรเท่านั้นรวบรวมไว้เพื่อใช้งาน และสามารถนำข้อมูลการปรับปรุงหลักสูตรไปใช้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และเมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นในแต่ละประเด็น พบรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- 1) สามารถเข้าถึงข้อมูลการจัดทำหลักสูตรปรับปรุงได้ พบว่ามีความคิดเห็นในระดับต่างๆ ดังนี้ ปานกลาง ร้อยละ 35.7 รองลงมาคือ มาก ร้อยละ 33.3 และ มากที่สุด น้อย ร้อยละ 23.8 และ 7.1 ตามลำดับ
- 2) มีเอกสารข้อมูลการจัดทำหลักสูตรปรับปรุงอย่างเพียงพอพบว่ามีความคิดเห็นในระดับต่างๆ ดังนี้ มาก ร้อยละ 40.5 รองลงมาคือ ปานกลาง ร้อยละ 35.7 และ มากที่สุด น้อย ร้อยละ 14.3 และ 9.5 ตามลำดับ
- 3) มีแหล่งการค้นหาข้อมูลการจัดทำหลักสูตรปรับปรุงพบว่ามีความคิดเห็นในระดับต่างๆ ดังนี้มาก ร้อยละ 40.5 รองลงมาคือ ปานกลาง ร้อยละ 35.7 และมากที่สุด น้อย ร้อยละ 14,3 และ 9.5 ตามลำดับ
- 4) มีข้อมูลการปรับปรุงหลักสูตรนำเฉพาะส่วนที่ใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรเท่านั้นรวบรวมไว้เพื่อใช้งานพบว่ามีความคิดเห็นในระดับต่างๆ ดังนี้มาก ร้อยละ 45.2 รองลงมาคือ ปานกลาง ร้อยละ 42.9 และ มากที่สุด น้อย ร้อยละ 9.5 และ 2.4 ตามลำดับ
- 5) มีข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรที่ชัดเจน เข้าถึงข้อมูลได้สะดวกพบว่ามีความคิดเห็นในระดับต่างๆ ดังนี้มาก ร้อยละ 42.9 รองลงมาคือ ปานกลาง 35.7 และน้อย มาก ร้อยละ 11.9 และ 9.5 ตามลำดับ
- 6) มีช่องทางการนำข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรที่ชัดเจน ถูกต้อง ครบถ้วนเหมาะสม นำไปใช้งานง่ายพบว่ามีความคิดเห็นในระดับต่างๆ ดังนี้ปานกลาง ร้อยละ 50.5 รองลงมาคือ มาก ร้อยละ 28.6 และ มากที่สุด น้อย ร้อยละ 14.3 และ 7.1 ตามลำดับ
- 7) สามารถนำข้อมูลการปรับปรุงหลักสูตรไปใช้ได้ทุกที่ ทุกเวลาพบว่ามีความคิดเห็นในระดับต่างๆ ดังนี้มาก ร้อยละ 45.2 รองลงมาคือ ปานกลาง ร้อยละ 33.3 และมากที่สุด น้อย ร้อยละ 11.9 และ 9.5 ตามลำดับ
- 8) มีช่องทางการนำข้อมูลการปรับปรุงหลักสูตรหลากหลายช่องทาง พบว่ามีความคิดเห็นในระดับต่างๆ ดังนี้ ปานกลาง ร้อยละ 42.9 รองลงมาคือ มาก ร้อยละ 31.0 และ มากที่สุด น้อย ร้อยละ 14.3 และ 11.9 ตามลำดับ
- 9) มีการประชาสัมพันธ์ผู้เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลการปรับปรุงหลักสูตรพบว่ามีความคิดเห็นในระดับต่างๆ ดังนี้มาก ร้อยละ 35.7 รองลงมาคือ มากที่สุด ปานกลาง ร้อยละ 28.6 และ น้อย ร้อยละ 7.1 ตามลำดับ
- 10) สามารถเข้าถึงข้อมูลการปรับปรุงหลักสูตรอย่างรวดเร็ว ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานพบว่ามีความคิดเห็นในระดับต่างๆ ดังนี้ ปานกลาง ร้อยละ 50 รองลงมาคือ มาก ร้อยละ 35.7 และ มากที่สุด น้อย ร้อยละ 11.9 และ 2.4 ตามลำดับ

โดยสรุปภาพรวมแล้ว คณาจารย์มีความเห็นต่อการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตรในระดับ มาก ในทุกประเด็น อย่างไรก็ตามผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนยังมีความคิดเห็นระดับปานกลางกว่าร้อยละ 50 ในบางประเด็นคือ การเข้าถึงข้อมูลการปรับปรุงหลักสูตรอย่างรวดเร็ว ชัดเจน ถูกต้อง ครบถ้วน เหมาะสมและสามารถนำไปใช้งานง่าย ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งาน ซึ่งมีความจำเป็นต่อการปรับปรุงหลักสูตรเป็นอย่างมาก อีกทั้งความคิดเห็นต่าง ๆ เหล่านี้เป็นแนวทางเพื่อปรับปรุงพัฒนาคู่มือฯ ให้เกิดความคิดเห็นระดับมากที่สุดต่อไป

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร

ประเด็น (n = 42)	มากที่สุด ร้อยละ	มาก ร้อยละ	ปานกลาง ร้อยละ	น้อย ร้อยละ	น้อยที่สุด ร้อยละ	Mean	S.D.	ความหมาย
1. สามารถเข้าถึงข้อมูลการจัดทำหลักสูตรปรับปรุงได้	23.8	33.3	35.7	7.1	-	3.74	0.91	มาก
2. มีเอกสารข้อมูลการจัดทำหลักสูตรปรับปรุงมีอย่างเพียงพอ	9.5	45.2	38.1	7.1	-	3.57	0.77	มาก
3. มีแหล่งการค้นหาข้อมูลการจัดทำหลักสูตรปรับปรุง	14.3	40.5	35.7	9.5	-	3.60	0.86	มาก
4. มีข้อมูลการปรับปรุงหลักสูตรนำเฉพาะส่วนที่ใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร เท่านั้นรวบรวมไว้เพื่อใช้งาน	9.5	45.2	42.9	2.4	-	3.62	0.70	มาก
5. มีข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรที่ชัดเจน เข้าถึงข้อมูลได้สะดวก	9.5	42.9	35.7	11.9	-	3.50	0.83	มาก
6. มีช่องทางการนำข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรที่ชัดเจน ถูกต้อง ครบถ้วน เหมาะสม นำไปใช้งานง่าย	14.3	28.6	50.0	7.1	-	3.50	0.83	มาก
7. สามารถนำข้อมูลการปรับปรุงหลักสูตรไปใช้ได้ทุกที่ ทุกเวลา	11.9	45.2	33.3	9.5	-	3.60	0.83	มาก
8. มีช่องทางการนำข้อมูลการปรับปรุงหลักสูตรหลากหลายช่องทาง	14.3	31.0	42.9	11.9	-	3.48	0.89	มาก
9. มีการประชาสัมพันธ์ผู้เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลการปรับปรุงหลักสูตร	28.6	35.7	28.6	7.1	-	3.86	0.93	มาก
10. สามารถเข้าถึงข้อมูลการปรับปรุงหลักสูตรอย่างรวดเร็ว ตอบสนองความ ต้องการของผู้ใช้งาน	11.9	35.7	50.0	2.4	-	3.57	0.74	มาก

หมายเหตุ	1. ค่าคะแนนเฉลี่ยคำนวณจากการให้คะแนนคำตอบดังนี้				
	มากที่สุด = 5	มาก = 4	ปานกลาง = 3	น้อย = 2	น้อยที่สุด = 1
	2. การแปลความหมาย ใช้เกณฑ์ดังนี้				
	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00	หมายถึง มากที่สุด		ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60	หมายถึง น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20	หมายถึง มาก		ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80	หมายถึง น้อยที่สุด	
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40	หมายถึง ปานกลาง				

3. ความต้องการการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร

ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อความต้องการการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร ของคณาจารย์ คณะเกษตรศาสตร์ พบว่ามีความคิดเห็นต่อความต้องการการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร ระดับมากที่สุด ในทุกประเด็น และเมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นในแต่ละประเด็น พบรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ต้องการคู่มือการจัดทำหลักสูตรปรับปรุงแบบออนไลน์พบว่ามีความคิดเห็นในระดับต่างๆ ดังนี้มากที่สุด ร้อยละ 76.2 รองลงมาคือ มาก ร้อยละ 21.4 และปานกลาง ร้อยละ 2.4 ตามลำดับ

2) ต้องการขั้นตอนการปรับปรุงหลักสูตรแบบเข้าใจง่าย (Flowchart) พบว่ามีความคิดเห็นในระดับต่างๆ ดังนี้มากที่สุด ร้อยละ 85.7 รองลงมาคือ มาก ร้อยละ 11.9 และปานกลาง ร้อยละ 2.4 ตามลำดับ

3) ต้องการคู่มือการจัดทำหลักสูตรปรับปรุง ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงง่าย เข้าใจง่ายและใช้งานง่าย พบว่ามีความคิดเห็นในระดับต่างๆ ดังนี้มากที่สุด ร้อยละ 83.3 รองลงมาคือ มาก ร้อยละ 9.5 และปานกลาง ร้อยละ 7.1 ตามลำดับ

4) มีขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรที่ชัดเจน พบว่ามีความคิดเห็นในระดับต่างๆ ดังนี้มากที่สุด ร้อยละ 78.6 รองลงมาคือ มาก ร้อยละ 16.7 และปานกลาง ร้อยละ 4.8 ตามลำดับ

5) คู่มือการจัดทำหลักสูตรปรับปรุงสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรได้ในปีถัดไป พบว่ามีความคิดเห็นในระดับต่างๆ ดังนี้มากที่สุด ร้อยละ 73.8 รองลงมาคือ มาก ร้อยละ 21.4 และปานกลาง ร้อยละ 4.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ความต้องการการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร

ประเด็น (n = 42)	มากที่สุด ร้อยละ	มาก ร้อยละ	ปานกลาง ร้อยละ	น้อย ร้อยละ	น้อยที่สุด ร้อยละ	Mean	S.D.	ความหมาย
1. ต้องการคู่มือการจัดทำหลักสูตรปรับปรุงแบบออนไลน์	76.2	21.4	2.4	-	-	4.74	0.50	มากที่สุด
2. ต้องการขั้นตอนการปรับปรุงหลักสูตรแบบเข้าใจง่าย (Flowchart)	85.7	11.9	2.4	-	-	4.83	0.44	มากที่สุด
3. ต้องการคู่มือการจัดทำหลักสูตรปรับปรุง ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงง่าย เข้าใจง่ายและใช้งานง่าย	83.3	9.5	7.1	-	-	4.76	0.58	มากที่สุด
4. มีขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรที่ชัดเจน	78.6	16.7	4.8	-	-	4.74	0.54	มากที่สุด
5. คู่มือการจัดทำหลักสูตรปรับปรุงสามารถใช้เป็นแนวทางในการ ปรับปรุงหลักสูตรได้ในปัดต่อไป	73.8	21.4	4.8	-	-	4.69	0.56	มากที่สุด

หมายเหตุ

1. ค่าคะแนนเฉลี่ยคำนวณจากการให้คะแนนคำตอบดังนี้

มากที่สุด = 5 มาก = 4 ปานกลาง = 3 น้อย = 2 น้อยที่สุด = 1

2. การแปลความหมาย ใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

4.3 อภิปรายผลโดยรวม

โดยสรุปภาพรวมแล้ว ความต้องการการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร พบว่าคณาจารย์มีความต้องการในระดับ มากที่สุดในทุกประเด็นโดยเฉพาะ ประเด็นต้องการขั้นตอนการปรับปรุงหลักสูตรแบบเข้าใจง่าย (Flowchart) ($\bar{X} = 4.83$) และ ต้องการคู่มือการจัดทำหลักสูตรปรับปรุง ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงง่าย เข้าใจง่ายและใช้งานง่าย ($\bar{X} = 4.76$) ดังนั้นการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร ควรพัฒนาในทุกประเด็นเพื่อตอบสนองความต้องการ ในความต้องการพัฒนาคู่มือโดยเน้นหนักไปที่การปรับตามต้องการขั้นตอนการปรับปรุงหลักสูตรแบบเข้าใจง่าย (Flowchart) และต้องการคู่มือการจัดทำหลักสูตรปรับปรุง ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงง่าย เข้าใจง่ายและใช้งานง่ายเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร และเพื่อให้การปรับปรุงหลักสูตรคณะเกษตรศาสตร์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

บทที่ 5

สรุปผลการดำเนินงานและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการดำเนินงาน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตรในระดับมาก แต่ยังมีระดับความเห็นระดับปานกลางร้อยละ 50 ใน 2 ประเด็นคือ การเข้าถึงข้อมูลการปรับปรุงหลักสูตรอย่างรวดเร็ว ชัดเจน ถูกต้อง ครบถ้วน เหมาะสมและสามารถนำไปใช้งานง่าย ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งาน ซึ่งมีความจำเป็นต่อการปรับปรุงหลักสูตรเป็นอย่างมาก

ผลการศึกษาจากความต้องการการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร พบว่าคณาจารย์มีความต้องการในระดับ มากที่สุดในทุกประเด็นโดยเฉพาะ ประเด็นต้องการขั้นตอนการปรับปรุงหลักสูตรแบบเข้าใจง่าย (Flowchart) และ ต้องการคู่มือการจัดทำหลักสูตรปรับปรุง ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงง่าย เข้าใจง่ายและใช้งานง่าย ดังนั้นการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร ควรพัฒนาในทุกประเด็นเพื่อตอบสนองความต้องการ ในความต้องการพัฒนาคู่มือโดยเน้นหนักไปที่การปรับตามต้องการขั้นตอนการปรับปรุงหลักสูตรแบบเข้าใจง่าย (Flowchart) และ ต้องการคู่มือการจัดทำหลักสูตรปรับปรุง ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงง่าย เข้าใจง่ายและใช้งานง่ายเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร และเพื่อให้การปรับปรุงหลักสูตรคณะเกษตรศาสตร์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความต้องการคู่มือในการจัดทำหลักสูตรปรับปรุงของคณะเกษตรศาสตร์

1. การจัดทำคู่มือการปรับปรุงเป็นรูปเล่ม พร้อมทั้งคู่มือบนเว็บไซต์ของคณะเกษตรศาสตร์ เพื่อการเข้าถึงข้อมูลได้ทันที ทุกเวลา และเพื่อให้การปรับปรุงหลักสูตรคณะเกษตรศาสตร์เป็นไปในแนวทางเดียวกันทุกหลักสูตร และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการปรับปรุงหลักสูตร

2. การให้ความรู้แก่คณาจารย์ที่ปรับปรุงหลักสูตร ในการใช้คู่มือการปรับปรุงหลักสูตรที่มีการพัฒนาขึ้น รวมถึงคณาจารย์ใหม่ที่ทำงานทางด้านการศึกษาปรับปรุงหลักสูตร เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำคู่มือไปใช้

3. การพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรของคณะเกษตรศาสตร์ และเป็นคู่มือสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านหลักสูตรโดยตรง เพื่อศึกษาและสามารถดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรได้ และถือปฏิบัติในทางทิศเดียวกันทั้งหมดของคณะเกษตรศาสตร์

4. ข้อมูลสำหรับการดำเนินการจัดทำหลักสูตร เช่น ผลสะท้อนจากผู้ใช้งาน คิษย์เก่า คิษย์ปัจจุบัน พร้อมทั้งการรายงานผลการดำเนินงานของหลักสูตร SAR เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตร

อ้างอิง

- คณะวิจัยของสำนักงานศึกษาธิการภาค 13.2561.แนวทางการพัฒนาหลักสูตรต่อเนื่องเชื่อมโยงการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 13.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร.2545.ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลูกขวัญ อินทร์คล้าย, ผ่องลักษณ์ จิตต์การุญและวิราพร พงศ์อาจารย์.2560.แนวทางการพัฒนากระบวนการพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558 , สืบค้นเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2563.จาก <http://gnru2017.psu.ac.th/proceeding/601-25600829151655.pdf>
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล.2554.หลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา กระบวนทัศน์ใหม่ การพัฒนา. กรุงเทพฯ.จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์.
- สันต์ ธรรมบำรุง.2527.หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา
- สุเทพ อ่วมเจริญ.2557.การพัฒนาหลักสูตร: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- สรุปลองค์ความรู้เรื่องการพัฒนาหลักสูตร.2558.ความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบของหลักสูตร ประเภทของหลักสูตร และพัฒนาการของหลักสูตร, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2563.จาก <http://thanatcha06550036.blogspot.com>
- George Beauchamp.1975 Curriculum Theory.The Kag Press,Wilmette, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 .จาก <https://www.scirp.org>
- Hilda Taba.1962.Curriculum Development Theory and Practice.New York : Harcourt, Brace and World,สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2563.จาก<https://www.scirp.org>
- Ralph Tyler.1950. Basic Principles of curriculum and Instruction.Chicago: The University of Chicagopress, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2563.จาก https://books.google.co.th/books/about/Basic Principles of Curriculum and Instr.html?id=wH8kAQAAMAAJ&redir_esc=y
- Peter Oliva.1992 Conception of Curriculum, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2563. จาก <http://gunyalak06540159.blogspot.com/2013/03/conception-of-curriculum.html>

ภาคผนวก

1. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558
2. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558
3. แบบสอบถาม การศึกษาแนวทางการพัฒนาคู่มือการปรับปรุงหลักสูตรคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประวัติผู้จัดทำ

1. ชื่อนางสาวปวีณา จันทนพิมพ์

- 1.1 เกิดวันที่ 26 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2529
- 1.2 อายุ 34 ปี 24 วัน
- 1.3 การศึกษาระดับอุดมศึกษา (เรียงจากวุฒิสูงสุดตามลำดับ)

วุฒิ	ปี พ.ศ.ที่จบ	ชื่อสถานศึกษา
1.3.1 ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชาพืชไร่	2551	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.3.2 มัธยมศึกษาตอนปลาย	2547	ร.ร.กัลยาณวัตร
1.3.3 มัธยมศึกษาตอนต้น	2544	ร.ร.กัลยาณวัตร

- 1.4 วิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษา

2. ประวัติการปฏิบัติงาน

- 2.1 ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา ระดับ ปฏิบัติการ ชั้น 34,020 บาท ได้รับการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2553 ตามคำสั่งมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ 5615/2553 ลว 12 พฤศจิกายน 2553
- 2.2 ตำแหน่งประจำอื่น ๆ (ระบุชื่อตำแหน่งอื่น ๆ นอกเหนือจากตำแหน่งประจำ)
 - 2.2.1 หัวหน้าหน่วยงานส่งเสริมและพัฒนาวิชาการ คณะเกษตรศาสตร์ ตามคำสั่งคณะเกษตรศาสตร์ ที่ 141/2558 ลว 6 มีนาคม 2558